

5. Марина Щур. Що означає бути справжнім громадянином в Україні?. – Режим доступу : <https://www.radiosvoboda.org/a/28570741.html>.

6. Про схвалення концепції розвитку громадянської освіти в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.11.2018, № 710-р. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710-2018-p?lang=ru>.

УДК 373.2.015.311

ЛЮБЕЖАНІНА Б. А.А., ЧЕКАН О. І.,
Мукачівський державний університет

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНТЕЛЕКТУ, ЯК ЧИННИКА КРЕАТИВНОСТІ, СУЧАСНОЇ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Здійснюючи огляд зарубіжних досліджень із проблеми розвитку творчих здібностей, Л.Б.Єрмолаєва-Томіна вказує на перцептивні властивості, які найбільш характерні для Творчих осіб: висока чутливість до субсенсорних подразників, здатність сприймати неточності, відхилення, незвичність і унікальність властивостей об'єкта, здатність помічати зв'язок між ознаками, які формально його не мають; здатність сприймати комплексно, виділяти головне, суттєве, вміння бачити потенційне, те, що ще не проявилось. Серед особистісних властивостей творчих індивідів дослідниця виділяє прагнення до домінування, і ризику, тяжіння до незалежності, порушення порядку.

Що стосується соціального феномену творчості, то, розглядаючи його крізь призму відношень "суб'єкт - предмет - середовище", В.О.Моляко вважає, що потрібно вести мову про обдарованість "оскільки...сама вона як системне утворення особистості є координатором, регулятором, стимулятором творчої діяльності, сприяє знаходженню таких рішень, котрі дають можливість людині краще пристосуватися до світу, оточення, інших людей та до самого себе».

Підсумувавши дане судження В.О.Моляко, можна зробити висновок, що креативність він розглядає як ступінь адаптивності суб'єкта в суб'єкт-суб'єктних та суб'єкт-об'єктних відносинах. Дане положення В.О.Моляко дещо розходиться з уявленнями ряду вітчизняних та зарубіжних психологів, котрі роблять акцент на дезадаптивних моделях обдарованої дитини в суб'єкт-суб'єктних відносинах (В.Е.Чудновський, К.Текс, П.Мерша). Але наші дослідження в ракурсі відстежуваної нами динаміки креативності студентів мистецтвознавців констатують гармонізацію суб'єкт- суб'єктних та суб'єкт-об'єктних відносин індивіда.

У сучасній психології з'явилися експериментальні дані, що свідчать про відсутність кореляції (зв'язку) між показниками інтелекту і творчих здібностей. У чому саме полягає різниця між інтелектуалом і людиною творчою? На це питання спробували відповісти психологи Гетцельс і Джексон. Вони відібрали дві групи студентів: в одній були люди з високим *IQ*, хоча і не надто успішні у творчості, а в другій —із середнім рівнем інтелекту, але достатньо творчі. Усім продемонстрували малюнок, на якому був зображений

чоловік, який замислено сидить у кріслі літака, і попросили розповісти, що з ним сталося. Типова відповідь представника першої групи: «Успішно завершивши справи, містер Сміт повертається додому, уявляє зустріч із дружиною і дітьми в аеропорту». А ось характерна відповідь студента з другої групи: «Чоловік повертається з Мексики, де він зрештою отримав розлучення. Він зненавидів дружину через неймовірну кількість крему, що вона використовувала на ніч, - його було стільки, що її голова сковзала по подушці. Тепер він розмірковує над тим як винайти не слизький крем.

Аналогічні дослідження проводили і з дітьми. Так, Воллах і Коган, тестуючи дітей передшкільного віку, виявили чотири групи дітей із різними рівнями розвитку інтелекту і креативності, які відрізнялися способами адаптації до зовнішніх умов і розв'язання життєвих проблем.

Докладніше охарактеризуємо кожну з чотирьох груп.

- Діти з високим рівнем інтелекту і креативності.

Вони впевнені у своїх здібностях, мають адекватний рівень самооцінки; їм притаманні внутрішня свобода і високий самоконтроль. Водночас такі діти здаються маленькими, але, за потреби поводяться по-дорослому. Цікавляться новим і незвичайним, занадто ініціативні, але водночас, успішно пристосовуються до вимог соціального оточення, зберігаючи внутрішню незалежність думок і дій.

- Діти з високим рівнем інтелекту і низьким рівнем активності.

Їх вирізняє прагнення до шкільних успіхів, що виражаються у вигляді відмінної оцінки. Вони надзвичайно болісно сприймають невдачу, замість надії на успіх у них, швидше, переважає страх перед невдачею. Ці діти не люблять ризикувати, висловлювати публічно свої думки. Вони стримані, замкнуті та дистанціюються від своїх ровесників. У них дуже мало близьких друзів. Вони не люблять залишатися на самоті, страждають без зовнішнього адекватного оцінювання своїх вчинків, результатів навчання чи діяльності.

- Діяльності з низьким рівнем інтелекту і високим рівнем креативності.

Цих дітей часто вважають «ізгоями». Вони важко пристосовуються до шкільних вимог, часто мають захоплення за межами школи (хобі, гуртки та ін.), де отримують можливість виявити свої творчі схильності. Вони найбільш тривожні, зневірені в себе. Педагоги здебільшого вважають їх неуважними, оскільки вони неохоче виконують рутинні завдання і не можуть зосередитися.

- Діти з низьким рівнем інтелекту і креативності.

Такі діти, зазвичай, зовнішньо добре адаптуються, тримаються в «середняках» і задоволені своїм становищем. Вони мають адекватну самооцінку, а низький рівень предметних здібностей компенсується розвитком соціального інтелекту, товариськістю, пасивністю у навчанні.

Отже, результати розглянутого дослідження свідчать, що під час роботи з дітьми важливо розвивати не лише інтелект, але й творчі здібності, і, навпаки, під час розвитку творчих здібностей не слід забувати про інтелект. Адже коли

високий інтелект поєднано з високим рівнем креативності, творча людина частіше добре адаптована до середовища, активна, емоційно врівноважена, незалежна і т. ін. Поєднання креативності з невисоким інтелектом — невротична тривожна людина, погано адаптована до вимог соціального оточення, має важку долю.

УДК 373.3.09:004:001.895(043.2)

ЛЮБКА Н.І., МОЧАН Т.М.,
Мукачівський державний університет

ІННОВАЦІЙНА ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ НА УРОКАХ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Процес реформування початкової освіти вимагає пошуків інноваційних підходів до засвоєння змісту навчального матеріалу. Вони покликані забезпечувати зростання якості освіти, сприяти створенню відповідних умов для ефективного вивчення нового матеріалу та спрямовані на оптимізацію процесу навчання з урахуванням сучасних тенденцій в світовій практиці.

Сучасний урок вимагає від педагога оптимального поєднання індивідуальної, парної, групової і колективної форм організації навчальної діяльності учнів [1, с. 231-232].

У наукових доробках Л. Ворзацька, Л. Галіцина, В. Давидова, О. Дусавицький, М. Козицька, А. Лихва, С. Лупінович, Л. Нечволод, Н. Репіна, О. Сутула, В. Сухар, В. Телянчук, О. Тригуб, Н. Фастова, О. Франчук, О. Харченко, І. Цєпова, Г. Цукерман, Л. Шильцова розглядаються питання впровадження в освітній процес інноваційних методик навчання підростаючого покоління.

Через призму сучасних вимог до вчителя початкової школи актуальним є питання використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності. На цьому з акцентована увага у наукових працях Р. Гуріна, М. Жалдак, В. Ковальчук, А. Макаренка, І. Соколової, О. Суховірського та ін.

Н. Андрасова зазначає що інноваційне навчання – це зорієнтована на динамічні зміни в навколишньому світі навчальна та освітня діяльність, ґрунтована на розвитку різноманітних форм мислення, творчих здібностей, високих соціально-адаптаційних можливостей особистості [3].

Значна кількість основних методичних інновацій пов'язана сьогодні із застосуванням інтерактивних методів навчання. Опираючись на слова великого педагога Конфуція можна сформулювати кредо інтерактивного навчання: «Те, що я чую, я забуваю. Те, що я бачу, я пам'ятаю. Те, що я роблю, я розумію». Тому зауважимо, що процес навчальної діяльності вимагає інтенсивної розумової роботи дитини та її власної активності. Мало пояснити, розповісти, продемонструвати. Справжнього результату можна досягти лише за допомогою інноваційного навчання [3, с. 76].

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>